

„POKROK“ vychodí každý mesiac Adresa zásielky: Administrácia „Pokrok“ -- Uh. Skalica (Szakolcza Nym.) Oznamy (inzeráty) účtujú sa ľavne a platia sa vopred. -- Bezmenné a nevyplatené dopisy sa neprijímajú. ::

POKROK

PREDPLATNÉ poštou na celý rok 2 kor., na 1/2 roka 1 kor. Do cudzozemska 5 korún. - Predplatné na 3 čísla pod jednou adresou 5 kor., na 6 čís. 9 kor., na 10 čís. 16 kor., na 15 čísiel 21 korún. - - - -

Mesačník venovaný ku poučeniu a vzdelaniu slovenského ľudu.

I číslo 2 krajciare.

Každý čitateľ nájde v „Pokroku“ vždy všetko to, čo potrebuje vedieť.

Hlavný redaktor, majiteľ a vydavateľ:
JOZEF TESLÍK.

I číslo 4 haliere.

Rady a pokyny sdeľujeme len v tomto časopise a nie dopisami.

Čo očakávame od mestského zastupiteľstva?

V mesiaci decembri sme stáli pred rozhodujúcim bojom, ktorý mal rozhodnúť, či mesto Skalica má zostať v rukách našich — nakoľko je to v Uhorsku možná vec, kde všetky zákony krajinské môžu sa ministeriálnymi nariadeniami na posmech obrátiť — a či máme utrátiť našu väčšinu v obecnom zastupiteľstve, ako sa to práve teraz v Modre stalo:

Bol to veľmi vážny krok v živote mesta nášeho, keď by bola zvíťazila protivná listina, na ktorej krome dvoch pánov, ani jeden haliera domestiky čili obecnej prirážky neplatí, ba z tých dvoch ten jeden vôbec žiadnej dane neplatí, bo ju všetku platí jeho pani manželka, boli by sme krásne vypádali. Tí páni boli by nám odhlasovali aj 250 procentov obecnej prirážky, a ty remeselníku a sedliaku plať len, až to bude prašťať, veď ich to neboli. Týmto spôsobom sa gazdovalo a gazduje v celej Uhorskej krajine po mestách.

Do obecného zastupiteľstva sa s úradným nátlakom vyvolia ľudia, ktorí sice platy majú, len že mestskú daň neplatia, a pod jejich otcovskou správou, všetky mestá dospely ku peňažnej kríze a majetkovému súbehu.

Česť a chvála voličom našim, že sa pri voľbe temer do chlapa dostavili. Zriedkavou jednomyselnosťou odovzdali hlasy svoje. S takou oduševnosťou prišli do hlasovacej siene, že už o 12 hodine sme mali absolútnu väčšinu, ktorý počet odpoludňa vzrástol na 239. Tolko hlasov sme odovzdali bez kortešovania, bez vedenia ľudí. Skalickí voličia sú dnes už na toľko vyskolení, že tých není treba na ohlávke vodiť ku voľbe. V skutku za vzor a príklad by mohli slúžiť celému slovenskému národu. My sme volili bez toho, že by sme boli len pohárček alkoholu vypili. Až ľud bude všade taký, tak aj naše voľby budú ináč vypádať.

Keď som prezrel menoslov voličov, videl som, že temer všetko prišlo ku hlasovaniu. Že ku príkladu páni Michal Okánik starší a Anton Bundala nehlasovali, není div, veď pre týchto je to malichernosťou, tí sú ku

vyšším veciam a ku vysokej politike povolani, tí budú asi riešiť balkánsku otázku. V budúcnosti uverejníme mená všetkých našich balkánskych skalických politikov.

Tak keď sme my voličia našu povinnosť vykonali, povinnosťou mestských reprezentantov je, by sa nás zaujali, naše záujmy obránili, do každej obecnej rady sa dostavili, pred každou vážnou obecnou radou sa s nami poradili, vo všetkom hľadeli na vôľu ľudu pracovitého, ktorý ich tam vyslal. My voličia budeme jejich účinkovanie s pozornosťou sledovať. To je naša žiadosť. Nech sú pamätliví, že ľud pracovitý ich vyvolil a do obecného domu vyslal, a preto všetkými silami nech pracujú v prospech pracovitého ľudu.

Volič.

Vinše.

Do redakcii zaslané boly nasledujúce blahopránia:

1.) *Novoročné blahopránie.* Za povinnosť si pokladáme ctenému obecnstvu sa za nám preukázanú ochotnosť a dôveru poďakovať, a pri príležitosti nového roku mu všetko dobré vinšovať. Na dôkaz našej blahoprajnosti na vedomie dávame ct. obecnstvu, že ponevác ceny železa teraz padly, a ponevác sa nám nepodarilo medzi sebou utvoriť kartel, aby sme spoločne vo veľkom uhlie a železo kupovali, lež kupujeme ho po kilách až zo štvrtej ruky, vzdor tomu pošťastilo sa nám utvoriť medzi sebou iný kartel, dľa ktoreho ctenému obecnstvu od nového roku všetky ceny o 50 procentov povýšime. Nech žije prvá kovarská organizácia v Skalici a ctené obecnstvo nech ju uživa v stálom zdraví v tomto novom roku. S úctou a s vinšom

Skalickí kovári.

2.) Na začiatku tohoto nového roku len milú povinnosť konáme, keď veľactenému obecnstvu za nám preukázanú dôveru ďakujeme. Ohľadom na zdravotný stav cteného obecnstva a na tú doktorskú mienku, že požívanie nesmierneho mäsa je pre telo ľudské škodlivé, práve preto oznamujeme, že akonáhle cena dobytky o dva haliere postúpi, budeme tak smeli, že cenu

mäsa o 10 halierov povýšime, aby ho ctené obecnstvo pri stálom zdraví požívať mohlo. S poklonou

Skalickí mäsiari.

3.) Pri príležitosti nového roku nemôžeme ani my zabudnúť na ctené obecnstvo, aby sme mu tiež radosť a blaženosť nevinšovali. My sme presvedčené, že ctené obecnstvo bolo s nami úplne spokojné a že sme dôkladne vyhoveľ, keď sme ceny vajčiek na 14 hal., mlieka na 24 halierov povýšili a keď sme jabĺčka opadalky po 4—6 halierov predávaly. Ponevác sa nám pošťastilo docieľiť, že na skalickom trhu sú vyššie ceny ako v Prešporke a vo Viedni, sľubujeme, že sa budeme usilovať túto výšku aj v budúcom roku udržať ku stálej spokojnosti a blaženosti cteného obecnstva. S úctou

Skalické gazdinky z výmky.

4.) Skalickým gazdinkám na nový rok gratulujeme a za opateru ďakujeme, tiež im na vedomie dávame, že keď budú nás i v novom roku tak draho predávať a náš výrobok — vajčka — na tej výške ceny držať, utvoríme si tiež kartel medzi sebou a nesneseme viac ani jedného vajčko. S hlbokou poklonou

Skalické slepice a kohúti.

Žiadame lacnejšie mäso.

Všeobecne je známo, že na roľnícky ľud veľké ztráty uvalilo sa so snížením cien potravín. Jačmeň v cene klesol viac ako o 4 koruny, mäso ale o 25 procentov. Pri každej drahoste kričalo sa na nás roľníkov, že zdražujeme veci, do úžerníkov nám nadávali, ako by sme mi určovali ceny výrobkov. A čo že vidíme?

Nie roľník určuje cenu, ale je nútený odpredať za to, koľko mu nškajú. Nie my roľníci sme úžerníkmi, ale kapitál.

Pýtam sa otvorene, o koľko je lacnejšie pivo, keď cena jačmeňa klesla? O koľko je lacnejší chlieb, keď raž o mnoho nižšej predávame? Ani len o halier. A pýtam sa o koľko obecnstvo lacnejšie kupuje teraz mäso, bárs my roľníci o 25 procentov lacnejšie predávame dobytok? Ani o halier. Kedykoľvek cena dobytky stúpila, páni mäsiari vždy povýšili cenu mäsa, teraz ale padla už pred štvrt rokom, a pýtam sa, o koľko lacnejšie kupuje obecnstvo v Skalici mäso?

Hľa takto vypáda naša roľnícka úžera. Mešťanosta mesta Skalice na žiadosť niektorých čle-

nov mestského zastupiteľstva povolal skalckých pánov mäsiarov dvakrát na mestský dom, a prosil ich, by za tie ceny seřali mäso ako holičskí mäsiari, o odpoveď čo bola? Že žiadosť jednoducho odmietli.

Teraz nastáva nám respektíve celému obecnstvu dvoji povinnosť. Mesto musí otvoriť mestskú jatku, v ktorej ceny mäsa bude určovať obecné predstavenstvo, a povinnosť obecnstva bude tento podnik podporiť.

My vieme, že keď sa otvorí mestská jatka, nastane hanebná konkurencia, len že vyskolené a povedomé obecnstvo nedá sa sviest. Predsa je to len škandál, že vo Viedni je mäso lacnejšie ako v Skalici, a keď môžu v Holiči lacnejšie predávať, prečo nie aj v Skalici?

Dobre vieme tiež, že tieto riadky z kruhu roľníckych pochádzajúce nebudú milé niektorým osobnostiam, ale sú pravdivé a pána mešťanostu prosíme, aby aj na ďalej tak pokračoval a záujem celého obecnstva mal pred očami. Veď táto vec tlačí stejným spôsobom pánov remeselníkov, roľníkov a najviac chudobný delnícky ľud, pre ktorý sa stalo mäso potravným článkom, ktorý len dľa mena zná.

Nešťastie na skalickej stanici.

Mladý, sily plný zamestnanec na skalickej železničnej stanici, Štefan Macháček, následkom úrazu zomrel. Prišla komissia, vyšetrila vec, o jedného alebo o dvoch ľudských životov viac alebo menej, to u nás neznamená mnoho, milého vochtra pochovali, žene udelia malichernú náhradu a tým je pesnička dokončená. Nik sa nepýta, čo je príčina smrti.

My ale povieme otvorene, kým sa toto nešťastie nesopakuje, prečo sa to stalo? Preto, lebo na skalickej stanici je taká tma, akej ani v Afrike niet. Mesto dávno zadalo prosbu na ministerstvo obchodu, by skalická stanica osvetlená bola, ale to je všetko marné, zamestnanci musia pracovať len pri svojich ručných lampášoch, a týmto spôsobom ráno o 5. a večer je nešťastie vždy možné.

Práve tak je to i s čakárňou. Viac ako šesťdesiat dietok chodí do Skalice do škôl drôhou a v páde špatného počasia nemajú sa kde ukriť, do čakálne sa nevmetí ani 15 ľudí. Obyčajne je v nej päťoro žandárov, toľko financov a pár hraničiarov, a dietky môžu vonku mrznúť a v dažďi stáť. Aj tu tiež obecná rada zaslala prosbu, len

že bez výsledku. Či by boli tieto pomery v kultúrnom štáte možné?

Teraz už aj vieme, prečo sú tie lampy, ktoré mesto postavilo na cestu ku stanici vedúcu, rozbité. Dňa 16. decembra išly dve ženy, či slúžky na stanicu ku večernému vlaku v ústrety svojich paní, a pri špitálskej stodole ako dravé šeimy vrhli sa na ne dvaja železniční zamestnanci, tak že len útokom sa boly vstave ratovať. A tento pád není ojedinelý, tak že k večernému vlaku netrúfa si teraz žiadna samotná ženská ľst. Rozumieme, či záujem bol, by tie lampy boly roztlčené. Tieto veci odporúčame do pozornosti mestského predstavenstva.

Odmena 20 korún

Je v redakcii našeho časopisu pre toho, kto nám oznámi tých lotrov, čo v nočnej chvíli cudzí majetok samopašným spôsobom pustošia. V poslednej dobe sa veľmi často tieto priestupky opakujú a nebude skôr poriadok, kým títo lotri vypátrani a nielen oni, ale aj ich rodičia príkladne potrestani nebudú. V záujme celého obecnstva je, aby sa im na stopu prišlo a preto jeden pán uložil 20 korún v redakcii našej pre toho, čo by na stopu priviedol. Obávať sa nemusí, bo my nikoho nezradíme, ale v najväčšej tajnosti celú vec udržíme Každého statočného človeka povinnosťou je, keď má známosť o týchto veciach, to oznámiť. Podobné tatárstva by hneď prestali, keď by rodičia týchto spustlých mladíkov na 100—300 korún pokutovaní boli. V iných mestách aj obecnstvo vykonáva dobré služby policii, to by bolo potrebné aj u nás. Proti surovosti a divokosti je jediný liek: **palica a peňažná pokuta.**

Tiszova a Lukácsova volebná predloha.

O obsahu dva roky chystanej Lukácsom a Tiszom volebnej predlohy dozvedela sa verejnosc skôr, ako ju mohol Lukács predložiť snemu.

Socialistickému orgánu „Népszave“ sa podarilo dostať vládnú volebnú predlohu z ministerstva Lukácsovho šikovným spôsobom.

Predloha je nie ani všeobecným, ani rovným, ani tajným hlasovacím právom. Je to zohavené, zptvorené právo, aké sa prirodzene dalo očaká-

vať od zpiatočnictva Tiszovho a falošnosti Lukácsovej.

Tu podávame hlavné paragrafy vládnej volebnej predlohy.

Voliť má právo každý 24ročný občan ktorý s dobrým prospechom skončil strednú, alebo jej rovnú školu, a kto také postavenie alebo zamestnanie má, ku ktorému v smysle zákona treba skončenie podobnej školy.

Volebné právo má i každý 30ročný (!) ktorý je už 5 rokov (!) uhorským štátnym občanom, jeden rok na jednom mieste býva a skončil 6 tried ľudovej, alebo podobnej druhej školy s prospechom, ale len vtedy, 1. keď platí daku daň, alebo 2. ak je samostatným remeselníkom, alebo kupcom, 3. keď je pri priemyselných podnikoch zamestnaný stále ako dozorca, majster, magazinér, atď. Volebné právo majú aj tí, ktorí sú v dákom polno-hospodárskom, alebo priemyselnom podniku voliča ako výpomocní členovia rodiny zamestnaní, alebo vo vojenskej lebo žandárskej službe poddôstojnícku hodnosť dosiahli

6. §. predpisuje, že voličom je každý 30ročný, od 5 rokov uhorský štátny občan, ktorý v jednej a tej samej obci najmenej rok býva, píšeť a čítať vie, a

1. jestli akejkoľvek štátnej dane platí aspoň 20 korún, alebo

2. ak má najmenej 8 katastrálnych jutár zeme;

3. ak je vedúcim robotníkom od akéhokoľvek času a u jedného a toho istého zamestnávateľa za dva roky pracuje, alebo ak pri akejkoľvek práci za 5 rokov u jedného zamestnávateľa je, konečne

4. keď pri vojsku alebo pri žandároch poddôstojnícku hodnosť dosiahol.

Podľa 7. §. je voličom každý 30ročný od 5 rokov uhorský štátny občan a najmenej rok v jednej obci bývajúcí, keď aj nevie píšeť a čítať, ale keď platí direktnej dane aspoň 40 korún, alebo má najmenej 16 kat. jutár zeme.

Dosavadní voličia podržia si volebné právo do tých čias, dokiaľ v tej obci, v ktorej sú voličmi, ďalej zapisovaní budú do soznamu voličov.

Hlasovanie je verejné — ako dosiaľ — vyjmúc mestá s právomocnosťou, kde bude hlasovanie tajné.

Za dôkaz, či vie volič píšeť a čítať, žiada zákon, aby vedel z učebnej knihy VI. triedy ľudovej školy jednotlivé vety napísať a prečítať.

V opozícii rozumie sa panuje veľké rozhorčenie. Všetky strany opozície ohlasujú najtušší

BESEDNICA.

Prestaňme fajčiť.

(Pokračovanie)

Zrak slabne, všetko sa zdá, akoby v hmle. Jesto aj choroba zrakového nervu od otrávenia skrze tuhé fajčenie, ktorá zapríčiňuje aj úplné osleputie. (Neuritis retrobulbaris ex abusu tabaci).

Such dakedy tiež tupne, alebo sa stáva takým čujným, že ten najmenší šumot dráždi človeka.

Do hlavy prichádza bolenie, hučanie a hlava sa krúti.

Gamby sa pukajú, dakedy sa na nich i na jazyku ukázu rany; doktori tvrdia, že od dohánu dostávajú mužovia (ženy skoro nikdy, bo nefajčia) na gambách a na jazyku raka, ktorý sa rozrastá i do hĺbky i do šírky a končí smrťou.

Jazyk majú fajčiari netistý, žltý povlak na ňom. V ústach im je ustavične horko. Z úst mrzko páchne. Zuby žlknú, černejú a lámú sa.

Fajčiari ustavične plujú, dakedy vydá viaciej slín ako moču. Tieto sliny sú nabraté tabačným dymom a sú jedovité.

Keď sa takéto sliny pregigajú, zapríčiňujú, ťažobu, vracanie a bôľ v srdcovej jamke.

Z 10 fajčiarov 8 mávajú zapálenie hrdla a hrtana. V hrdle ich páli a dráždi. Nedarmo vracia o doháne, že driape hrdlo. Hrtan červenie a puchne.

Takže chorie aj hrtan. Dostavuje sa zachripnutie a kašľanie.

Dohán bere chuť od jedla. Potrava sa u mnohých fajčiarov ťažko zažíva. Od pregigantých slín dostavuje sa sťažoba, ba i vracanie. V srdcovej jamke dakedy bolieva. Ponevác sa potrava u fajčiarov zle zažíva, nuž chudnú a stávajú sa chudokrevnými

Tvrdia, že od dohánu môžu vredy povstať v žalúdku. Pri tom ľudia vracajú a dakedy s krvou. Chorý nemôže jesť, a jestli sa z vredu vyvinie rak, zomre od vysilenia.

Pečeň u fajčiarov tiež trpí. Dakedy zapríčiňuje dohán úpornú hnacku, alebo zatvrduťie.

Najviac trpia od dohánového dymu plúca. Na miesto čistého vzduchu fajčiari dýcha otravný dym. Dostavuje sa úporný kašeľ s ťažkým odchrakovaním. Úzkosť a bôľ v prsiach. Zádach. Otrávenie krvi. Ak sú plúca slabé a človek je náchylný k suchotám, nuž tie suchoty nedajú dlho na seba čakať. Srdce bije u fajčiarov často nepravidelne, to slabo, to tuho. Zle rozháňa krv po tele, a dakedy od toho sa vyvíňuje nevyliciteľná vodnatieľka.

Mdloby, ktoré mávajú fajčiari, môžu tiež závisieť od dohánu.

Ruky a nohy sa trasú a toto prekáža nám v práci.

Doktori doktori tvrdia, že od fajčenia môžu povstať aj suchoty miechy, končiacie porazením a smrťou.

Hovorí sa, že aj zrádnik dakedy pochádza od nemierneho fajčenia.

Fajčiari sa ťažko žalujú, že nemôžu spať. Spánok mávajú nepokojný so strašnými snami.

Fajčiari sú obyčajne rozdráždění, prechki, nespokojní so svujm životom i s blížnymi.

V daktorých prípadoch spozorovali porušenie rozumu, ba i zbláznenie.

Tak na pr. 2 mládenci veľmi tuho fajčili, jeden z nich fajčil aj po nociach. Oba sa premenili duševne a jeden dostal aj nápadý sialenosti. Keď im odňali dohán, oba vyzdraveli. Takým spôsobom dohán nenecháva skoro ani jednej čiastky tela nedotknutej.

Škodlivosť dohánu hneď nebadat. Jesto ľudia, ktorí roky a roky fajčia a nebadajú u seba žiadnej choroby. Ale všetko do času, príde doba, keď sa jedu nakopí v tele toľko, že počne účinkovať, — potom niet sa na čo žalovať, iba na svoju škodlivú náruzivosť.

Obyčajne choroby fajčiara prejdú, ak sú len nie zanedbané, chytró prejdú, ak prestane fajčiť.

Jedného statkára bolelo hrdlo, úporne kašľal, prs'a ho bolely, a nemal chuti do jedenia.

boj proti vládnemu zpotvorení volebného práva. Julius Justh sa osvedčil, že je vytvorené, aby sa táto predloha stala zákonom.

Sociáldemokrati tiež oznamujú, že proti takémuto zohaveniu volebného práva povedú boj na život a na smrť.

A čo národnosti? Pre nás je vládný návrh nového volebného zákona najhorší, lebo nás skoro celkom ozbija o volebné právo. Čo robí? V prvom rade pracovať by sme mali plnou parou na organizácii strany. Svolávať jednotlivé okresy na zhromaždenia, na ktorých by sa patričný okres hneď zorganizoval. O tomto si ale ešte častejšie porozprávame.

Práve keď v Pešti vládnú volebnú predlohu „kradli“, bol Lukács vo Viedni, aby predložil kráľovi svoj návrh nového volebného zákona k predbežnému schváleniu, ale — ako sám Lukács dal vyhlásiť — panovník ho nemohol prijať. Ako by ho aj prijal! Veď náš panovník ešte pred koalíciou slávnostne sľúbil národom Uhorska všeobecné volebné právo. A sľubovali ho i vlády Wekerlova i Khuenova. Ba i Lukács viac ráz sľuboval demokratické všeobecné volebné právo. A teraz mal tú smelosť v magnátskej snemovni odpovedať na interpelláciu grófa Zselénszkeho, že vláda vraj nikdy nesľúbila všeobecné a rovné volebné právo. Lukács alebo nikdy svoj vlastný program nepoznal, alebo klamal a oklame každého.

Rok 1912 po stránke hospodárskej.

Opäť minul rok. Doba vo večnosti nepatrná, v ľudskom živote dlhá, dôležitá. Neodbytné viera sa otázka, čo nám minulý rok priniesol po stránke hospodárskej. Ináč uplynul roľníkovi, ináč obchodníkovi a ináč robotníkovi.

Pre roľníka bol minulý rok v celku priaznivý. Čiževek bola nádej na výtečnú zrátku, pre ďalšie počasia bola jakosť horšia; čo do množstva rodu uspokojila úplne. Špatná jakosť bola na záadu odbytu, takže na mnohých miestach obilie opošíal nebolo predané. Na hlavných trhoch bol väčší záujem o americké obilie, ktoré bolo lepšie, le teraz dlhší čas pre politické udalosti obchodiarne a ceny pomaly klesajú; ale i po uzavrení hieru očakáva sa ďalší poklesok, lebo svetová rodu bola veľká a teda zásoby obilia sú všade ojné. Repa zapríčinila mnoho starostí, pretože re zlé počasia bolo vyberanie pretiahnuté až do

ajci nemohou ako Turek. Keď prestal fajčiť, zdravel.

Rozprávajú o jednom majstrovi, ktorý prešiel cez deň aj 50 cigaretiet. Veľmi oslabil a tal sa prchkým. Tak ho bolievala hlava, že ne- nohol vydržať. Keď prestal fajčiť, prestala ho lava bolievať.

horoby robotníkov v dohánových a zápalkových fabrikách.

Fajčiari musia vedieť, že oddávajú sa svojmu lanému zvyku, kazia nielen samých seba, ale apríčinujú strádanie aj iných ľudí v ničom ne- iných.

Fajčiar si neseje sám dohán, ani ho sám epripravuje, všetko toto robia zaňho druhí, kto- tých núdza nutí robiť okolo dohánu na poliach pripravať ho vo fabrikách.

Robotníci, majúci ustavičnú prácu s dohá- om, ľahko sa poddajú pokušeniu a sami začí- ajú fajčiť. Ale ak aj odolajú pokušeniu, nuž ne- chráňa sa od tej zrazy, ktorá zapríčinuje zdra- iu ustavičné vdychovanie jedovatého prachu dohánu.

Všetci robotníci v dohánových fabrikách, ste aj jestli oni nefajčia, trpia od dohánu ešte iac, ako tí najdesperátnejší fajčiari.

Tráviac celý čas od včasného rána do ne- korého večera vo fabrických staviskách, kde je lno prachu z dohánu, títo nešťastní ľudia sa ystavujú všetkým nemociam, aké len pochádzajú

podzimu Predsa však uspokojila i čo do váhy, i čo do cukornatosti. Cukrovary budú mať dobrú kampaň, pretože neúroda cukru v Rusku zaprí- činila podraženie cukru. Ovocia nebolo mnoho, ale čo bolo, predalo sa za pekné ceny. Osevné práce boly veľmi pozde ukončené.

Nie tak priaznivý bol rok pre priemysel, ob- chod a peňažníctvo. Menovite v peňažníctve javí sa dlhší čas nedostatok peňazí a kto ich potrebuje, musí platiť veľké úroky. Mimo toho zo strachu pred válkou obecnosť ponáhľala sa vyberať svoje vklady, čím priviedlo peňažné ústavy do nesnádze. Peňažné ústavy nemajú peniaze za- vrené v pokladniciach, ony s nimi musia obchod- vať, aby mohli platiť úroky z vkladov. Ťožíajú ich obchodníkom, živnostníkom a priemyselníkom, ktorí ich nutne potrebujú a ďalej s nimi obcho- dujú. Preto je nerozumné vyberať peniaze zo strachu pred válkou, lebo sa tým škodí peňažným ústavom a s druhej strany i preto, že peniaze, uložené v peňažnom ústave si nemôže nikto, ani štát prisvojiť a sú tam viac bezpečné, ako doma, kde sa môžu ľahko ztratiť.

Obchodu a priemyslu viedlo sa celkom do- bre až do vypuknutia války. Továrny boly úplne zamestnané a niektoré, ako železiarske a stroj- nícke, majú do dneška plné ruky práce. Nie tak textilné továrny. Tie vyrábajú viacej tovaru, ako sa u nás spotrebuje a prebytok vyvážajú na Bal- kán. Ale keď tam bola vyhlásená válka, prestaly chodiť objednávky, čím tento priemysel veľmi utrpel. Čakalo sa, že po válke bude obchod s balkánskymi štátmi opäť živší, ale nemecko-ma- ďarsko-židovská tlač tak štvla proti víťazom, predovšetkým proti Srbom, že balkánske národy si rozmyslia, jestli majú od nás tovar kupovať. U nás vstupujeme do nového roku plní neistoty: Bude lepšie či horšie? Dúfajme v to najlepšie!

CHYRNÍK.

~ Ples. Gazdovsko-potravný spolok v Uh. Skalici, usporiada dňa 26. januára 1913. na počesť obchodvedúcich potravných spolkov v miestnostiach Kat. Kruhu Ples. Začiatok o pol 8 hodine večer. Vstupné za osobu 2 koruny. Prí- stup majú len zvaní a nimi uvedení hostia. Dámy a páni v slov. krojoch sú vítaní. Čistý výnos ve- nuje sa na dobročinný účel. Reklamácie pozvá- nok vybavuje pán A. Kamba, obchodvedúci v Uh. Skalici. Ples na počesť našich obchodvedúcich je jediný, ktorý býva každý rok dostaveníckom všet-

z dohánu. Dohanovy prach sadá do ust, do nosa, do očí a vdychuje sa s povelím do pľúc. Ná- sledkom toho sú robotníci v dohánových fabri- kách uvädli, chudokrevní a často hynú na suchoty.

Ženám a maloletým prebývanie v týchto fa- brikách ešte väčšmi škodí. K vóli biednemu zá- robku ženy i deti si kazia svoje i bez toho slabé zdravie a hynu predčasne. Tehotné ženy nevy- násajú svojich plodov a alebo potratia alebo pri- násajú na svet mŕtve alebo slabé skoro umie- rajúce deti.

Nikto nepotrebuje toľko zápaliiek, ako ich spotrebujú fajčiari. A robota vo fabrikách na zá- palky je tiež tak škodlivá, ako i v dohánových fabrikách. Pri dorábaní zápaliiek upotrebuje sa fosfor — tuhý jed — a ustavičné babranie sa s fosforom je veľmi nebezpečné. Robotníci vo fabrikách na zápalky trpia na žalúdočné a pľúcne choroby. Nie zriedka dostávajú takú žltáčku, ktorá je nevyliciteľná a ktorá pochádza z choroby pečien.

Robotníci vo fabrikách na zápalky chorejú často na fosforové odumretie kostí, najčastejšie zácky (všetky zuby vypadajú a sánka vyhní). Núdza doháňa ľudí k tomu, že idú do fabrik robiť, a tá o núdza mu i byť veľiká, keď ľudia idú ešte i na také roboty, aké sú okolo dohánu, pri ktorých tratia zdravie a hynú preto, aby druhí ľudia mohli si zadosť uiniť svojej nárúživosti.

Ale fajčiar nechce vedieť, ako draho príde jeho nárúživosť druhým ľuďom.

kých mladých i starých, miestnych i vzdialených príbuzných priateľov našich obchodníkov, taktiež i Kat. Kruhu a každým rokom stáva sa medzi účastníkmi obľúbenejší, tak že sa naň každý teší. Preto, dňa 26. januára na shľadanú.

— Divadlo. Katolícky Kruh v Uhorskej Skali- lici (remeselnícki ochotníci) usporiada dňa 6. jan. 1913 vo veľkej dvorane „Katolíckeho Kruhu“ di- vadelné predstavenie: Nasilu stal sa lekárom. Veselohra v troch dejoch od Molièra-a. Začiatok prosne o 7. hodine večer. Vstupné: I. miesto K 1 20 II. miesto K 1.—, III. miesto 80 hal. na státie 60 hal. Po d vadle tanečná zábava. Čistý zisk venuje sa na obnovenie javiska.

Gazdovský potravný spolok v Uh. Skalici žiada pp. odberateľov, aby veškeré pokladničné poukázky (bloky) z roku 1912 za príčinou vypočítania novoročného, riadne spočítané odo- vzdali do 30. januára 1913 v spolkovvej kancelárii. Výbor.

— Divadlo. Kresťanskí ochotníci v Holíci usporiadajú dňa 1. a 6. januára divadelné pred- stavenie. Hrať sa bude: „Hrob lásky“.

— Oznamenie! Nižepodpísaný dovoľuje si týmto et. obecnosťu úctive oznámiť, že po tieto dni prešiel môj elektrický bioskop predajom do vlastníctva pána Ado fa Sziloviča, ktorý ho pod svojim riadením ďalej povedie. K dže na tomto mieste pt. obecnosťu vyslovujem moju vďaku za preukázanú mi dôveru, odoorúčam obecnosťu, aby môjmu nástupcovi tiež venovali pozornosť, značím sa v Uh. Skalici, dňa 31. decembra.

S úctou

Leopold Teller.

— Obmedzené prisťahovalectvo. Americká snemovňa prijala predlohu prisťahovaleckého zá- kona, ktorý hovorí, medzi iným i toto: Štyri me- siace po vstupe zákona do života má byť za- kázaný prístup do Spojených Štátov i tým cudzin- com vyše 16-ročným, ktorí, čo sú aj telesne vy- vinutí a práce schopní, nevedia čítať v žiadnej reči. Otec, dedo, žena, matka, stará matka cu- dzinca sa však pripustia. Cudzincov zkuša vysťa- hovalecký inšpektor. Zákon namerený je hlavne proti prisťahovalcom z južného Talianska. Ohľa- dom ruských Židov pripúšťa zákon, aby sa v Ame- rike usadili, jestli dokážu, že sa vystahovali pre náboženské prenasledovanie.

Predaj majiru. Z voľnej ruky je na predaj majir so všetkými k tomu patriacimi príslužnosťami. — Bližší vývod podá Dinka dráb v Uh. Skalici.

Prihlášky na chilský liadok a superfosfáty pre jaro 1913 prijíma Gazdovsko- potravný spolok v Uh. Skalici

Prihláste sa všetci do naznačenej doby, aby mohol byť chilský liadok ku hnojeniu v pravý čas objednaný. Obchodný výbor.

Dohán — zkaza národa.

Aby sme mohli rozvažovať o tom, koľká je škoda, ktorú trpia ľudia pre ich náklonnosť k do- hánu, treba mať na pamäti, že na celej zemi je zaujaté dohánom ¹/₂₃ miliona jutrov poľa. Keby na toľkej zemi siali obilie, nuž z každoročnej úrody by mohli žiť celé krajiny. Pri tom treba mať na zreteli, že dohán sejú len na tých naj- lepsích poliach, že dohán veľmi vyhlupuje zem, a že po ňom sa všetko zle rodí.

A viniť v tomto nemožno nikoho okrem naše slabosti, ktorým sme sa stali otrokmi všetci, i bohatí i chudobní. Naša nárúživosť prišly k takej moci v nás, že my radšej vidíme nielen druhých ľudí v núdzi, ale ešte i svoje deti hladné a nahé, než by sme sa zriekli svojich zlých návykov.

Často možno vidieť biednych ľudí, ktorí vo všetkom biedu trpia, deti im chodia otrhané, hladné a medzi tým rodičia ich i pijú i fajčia a prepriajú na vine a prefajčievajú na doháne to, čo by mohlo odpomôcť mnohým núdzam ich detí.

Ale i toto je nie všetko, dohán je zkazo- nosným nielen tým, že vyhadzuje sa naň peniaze a práca, ale i tým, že on vypaľuje celé dediny a vyháňa do sveta tisíce rodín, nechávajúc ich bez prístesia.

Rozširujte Pokrok

Oznámenie!

Oteným údom Pomocnej Pokladnice týmto uvádzame v známoť, že každý úd si môže životopys Daniela G. Bicharda v Pomocnej Pokladnici vyzdvihnúť

Správa

Speciálna továrna
Roľnícka akciová továrna
na stroje, slevárna a kotlárna
ED. KOKORA A SPOL.
v **Prerově (Morava).**

Odporúča:

Patentné kamenné ŠROTOVNÍKY, s kolmo postavenými mlynskými kameňami pre naše motory, lokomobily a žentúre. Šrotovníky s ocelovými ryhovanými válcami pre pohyb žentúrov a ručný. Stabilné a stĺpové žentúre. Ručné, žentúrové a pojazdne mláťačky. Vejačky. Najnovšie ocelové pluhy. Ruchadlá. Oborávače zemiakov a pluhy k vyorávaniu zemiakov. Ocelové vyorávače repy. Najnovšie železné brány. Kultivátorové otáčacie brány. Rôzneho druhu válce. Trievery. Najnovšie siace stroje na repu. Rôzneho druhu sečkovice. Struhadlá na rezanie repy a zemiakov. Striekačky na hnojovku. Studničné, ozdobné, a zarážacie pumpy.

Stabilné volnobežné benzínové motory k upevneniu na základ pre továrne, dielne zámočnicke, stolárske, kachliarske, tkalcovské ku pohonu mlynov, elektr. strojov, púmp atď. Benzínové motory pojazdne (rákolských).

Zastupiteľstvo pre Skalicu, Hodonin a okolie má

p. Fr. Navrátil, obchodník v Hodoníne, Rynková ul. 17. (Morava).

! Všestranná záruka. !
! Neprekonateľný výkon. !
Výhodné platobné podmienky.
Cenníky na požiadanie zdarma a franko.

Dôležité! Každý človek je povďačný, keď sa po denných trampotách môže trochu oddať i veselšej, myseľ osviežujúcej chvíli a takúto peknú chvíľku môžeme si len vtedy dopriať, keď si zaopatríme

Dôležité! **dobrý a lacný „Gramofon.“** Firma Jaroušek a Spol. v Brne je všeobecne svetová na výrobu gramofonov a preto keď si chceme dobrú vec kúpiť, kupujeme len výrobok tejto firmy. Zastupiteľstvo pre Skalicu a okolie prevzal

JOZEF TESLIK, v Uh. Skalici, ktorý i objednávky prijíma a vybavuje.

Pumpy

najlepšie všetkých sústav a výkonov, pevné a trvanlivé. Pre pohon ručný, transmisijný, parný, vodné striekačky, tiež záhradné a na hnojnicu dodáva so zárukou.

Vodovody

pre mestá, obce, verejné fístavy, villy, statky, prie mysel, závody, kúpele, záhrady, domy súkromné atď. zariaďuje čo najlepšie

Jan Vitez,
továrna vodovodov a čerpadiel
v Prerove (Morava.)

Ceny mierne. Cenníky Zdarma.

NAŠIM GAZDINKÁM odporúčame » výbornú « PROSTEJOVSKÚ SLADOVÚ KAVU.

Obdržite v Potravn. spolku.

Neakupujte

kašlu

zachránenu, katarhu, zasľemovaniu, krčom a čiernemu kašlu, jako dobre chutnajúce

KAISEROVÉ PRSNÉ CARAMEBBY

so značkou „s tromi jedlami.“

5900 vysvedčení po ruke od lekárov a súkromných osôb, zaručujúce istý účinok.

Balk 20 a 40 h l. Krabica 50 hal.

Dostať v každej lekárni.

JAN NOVOMESTSKÝ,
zámočník a strojník v Holíči.

Odporúča ctenému obecnosťu svoj hojne zásobený sklad hospodárskych strojov, ďalej byciklov, šij. cich strojov atď.

Ceny mierne, obsluha solídna.